

позитивні приклади, мотиваційні історії та реальні навчальні кейси; створення безпечного середовища для вираження думок. В умовах уроку учні повинні відчувати себе вільно для обговорення своїх переживань і знань щодо здоров'я без страху осуду: формування навичок саморегуляції та відповідальності за своє здоров'я.

Поділяємо думку авторів, що інтерактивні методи навчання здатні підсилити процес формування здоров'язбережувальної компетентності сучасної учнівської молоді, а також індивідуальний підхід та зв'язок теоретичного матеріалу, практичних вправ з реаліями повсякденного життя (Самілик, 2024).

Отже, формування здоров'язбережувальної компетентності на уроках біології є надзвичайно актуальним з огляду на стресові умови сьогодення. Психолого-педагогічні аспекти цієї роботи включають розвиток мотивації до здорового способу життя, формування емоційного ставлення до здоров'я, індивідуалізацію навчання та застосування різноманітних методів і форм роботи. Ці підходи сприяють не лише засвоєнню знань, але й розвитку практичних навичок, що необхідні для збереження та покращення здоров'я, а також формують в учнів відповідальність за власний фізично-ментальний добробут.

ЛІТЕРАТУРА

1. Самілик, В., Кохно, Л. (2024). Формування здоров'язбережувальної компетентності в учнів під час вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут». *Інноваційна педагогіка*. 74. 77-81.

**Чернов Артем, Атаманчук Ніна,
Заїка Віталій, Єрмоленко Олександр**
(Полтава, Україна)

РОЛЬ НАУКОВОЇ СПІЛЬНОТИ ТА ЗВО У ПОДОЛАННІ ВИКЛИКІВ ВІЙНИ

У статті розглянуто необхідність реформування діяльності вищої школи в умовах війни та висунуто пропозиції щодо мобілізації наукової спільноти для протидії агресії російської федерації. Визначено основні проблеми, з якими стикається система вищої освіти під час воєнного стану, та запропоновано можливі шляхи їх подолання.

Ключові слова: мобілізація, актуальність наукових розробок, ментальне здоров'я учасників освітнього процесу.

Проблеми функціонування закладів вищої освіти (ЗВО) у воєнний час видаються очевидними, однак кількість наукових публікацій, що присвячені цій темі, є вкрай недостатньою. В умовах активних бойових дій на території України постає необхідність перегляду діяльності соціальних інституцій, зокрема й вищої освіти. Для забезпечення життєздатності країни необхідно мобілізувати всі ресурси, у тому числі науковий потенціал (Заїка, 2022).

Під мобілізацією ми розуміємо не лише залучення учасників освітнього процесу до військової служби, а й активну протидію інформаційній війні, підтримку ментального здоров'я студентів та викладачів, а також переорієнтацію наукових досліджень на вирішення актуальних викликів воєнного часу (Вітринська, 2018).

Найважливішим аспектом залишається збереження психологічного здоров'я учасників освітнього процесу. У мирний час рівень тривожності, депресії та стресових розладів є відносно стабільним, однак у періоди війни такі явища набувають масового характеру. Дезадаптація, кризові стани, різка зміна соціальної ролі (наприклад, з військовослужбовця на демобілізовану особу і навпаки) потребують спеціалізованої підтримки (Повернення з війни, 2024).

Більшість закладів вищої освіти не відстежують психологічний стан своїх студентів та викладачів. У найкращому разі функціонує консультаційний пункт із практичним психологом. Водночас при багатьох ЗВО існують кафедри психології, які володіють відповідною експертизою, проте спеціалізоване тестування та профілактика психічних розладів майже не проводяться. Хоча рівень психологічної обізнаності суспільства зріс, а кількість фахівців зросла, реальне становище ментального здоров'я населення залишається недостатньо дослідженим навіть у вітчизняному науковому просторі.

Наукова спільнота розділилася на дві групи: одні дослідники продовжують займатися темами, що не мають відношення до актуальної ситуації, інші зосереджуються на практичних аспектах, але їхні напрацювання залишаються розрізненими. Деякі дослідження, що стосуються, наприклад, мотивації студентів чи ставлення дітей до навчання, видаються відірваними від реальних викликів війни. Натомість проблематика реабілітації ветеранів, інтеграції внутрішньо переміщених осіб, подолання наслідків бойових травм, у тому числі фантомного болю у військовослужбовців,

розглядається недостатньо.

Значна частина актуальних досліджень публікується у закордонних виданнях категорії А, що ускладнює доступ до них українських практичних психологів, військових госпіталів та реабілітаційних центрів. У результаті з'являється розрив між психологічною практикою та теорією, що унеможливорює ефективне впровадження наукових розробок у реальне життя.

Одним із ключових аспектів війни є інформаційно-психологічне протистояння (Вітринська, 2018). Російська федерація активно використовує методи дезінформації, залякування, ракетного терору та зриву мобілізації. Незважаючи на позитивні кроки в напрямку регулювання психологічного стану громадян (наприклад, запуск програми «Ти як?» та навчання навичкам надання першої психологічної допомоги), стратегічної концепції психологічної протидії агресору поки що не створено.

Україна наразі навчається відповідати на інформаційні виклики, але не має системної стратегії психологічного наступу. Для ефективного ведення психологічної війни необхідно розробити стратегію контрпропаганди, спрямовану на підриг морального духу ворога, підтримку населення та зміцнення суспільної єдності (Prier, 2017).

Таким чином, війна ставить перед системою вищої освіти та науковою спільнотою нові виклики, які потребують негайної реакції. Мобілізація науки має включати: психологічну підтримку всіх учасників освітнього процесу, переорієнтацію наукових досліджень на проблематику війни, реабілітації та відновлення, розробку стратегії інформаційно-психологічного протистояння. Саме забезпечення цих напрямків дозволить не лише підвищити стійкість освітнього середовища, а й зробити науковий внесок у перемогу України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вітринська, О.В., Заїка, В.М. (2018). Інформаційна війна: Україна vs Росія. *Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації*: матеріали III Всеукраїн. наук.-практ. конф., м. Полтава, 22 листопада 2018 р. / редкол.: І.Г. Передерій, О.Є. Гомотюк та ін. Полтава: ПолтНТУ, 301 – 306.
2. Вітринська, О.В., Заїка, В.М. (2018). Російсько-Українська інформаційна війна: досвід та перспективи. *Актуальні питання права та соціально-економічних відносин*: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, Кропивницький, 8 листопада 2018 р. Кропивницький, 147 – 151.

3. Заїка, В., Басенко, Р. (2022). Особливості мотивації педагогічної діяльності як чинник становлення особистості в освітньому інноваційному середовищі. *Імідж сучасного педагога*. 2 (203).2022. 30–35.
4. Повернення з війни: соціально-психологічні особливості реадaptaції та ресоціалізації ветеранів і ветеранок до умов цивільного життя : колективна монографія / [А. Чернов, В. Заїка, В. Лебедєв та ін.]. (2024). Полтава : ПУЕТ, 249 с.
5. Prier, J. (2017). Commanding the Trend: Social Media as Information Warfare. *Strategic Studies Quarterly*. Vol. 11, 4. 50-85.

Шапочка В'ячеслав
(Миколаїв, Україна)

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті висвітлено особистісно-орієнтований підхід до навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного середовища початкової школи. Розглянуто основні принципи та завдання такого підходу, зокрема індивідуалізацію освітнього процесу, підтримку емоційного комфорту учнів, співпрацю з батьками та фахівцями. Особлива увага приділяється ролі Індивідуальної програми розвитку (ІПР) як інструменту реалізації особистісно-орієнтованого навчання. Обґрунтовано значення педагогіки партнерства, толерантного ставлення й адаптації навчального матеріалу відповідно до потреб дитини з ООП.

Ключові слова: особистісно-орієнтований підхід, інклюзивна освіта, початкова школа, діти з особливими освітніми потребами, ІПР, індивідуалізація, педагогіка партнерства, інклюзивне середовище.

Сучасна українська система освіти дедалі більше орієнтується на цінності гуманізму, інклюзію та особистісний розвиток кожного учня. Впровадження інклюзивного навчання в початкових класах загальноосвітніх шкіл актуалізує потребу в пошуку ефективних педагогічних підходів, які забезпечують комфортне та результативне навчання дітей з особливими освітніми потребами. Одним із таких підходів є особистісно-орієнтований, що визнає пріоритет особистості дитини, її унікальності, здібностей і потреб.

Окремі аспекти особистісного підходу відображені у працях, присвячених дослідженням особистості яку зарубіжній, так і у вітчизняній вчених. З-поміж авторів можна назвати Б. Ананьєва, Л. Божович, Л. Виготського, Г. Костюка, О. Леонтьєва, А. Маслоу, В. Рибалка, С. Рубінштейна, В. Сухомлинського, К. Ушинського, І. Якиманську та ін. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки